

National
Association of
Regulatory
Utility
Commissioners

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

National Association of Regulatory Utility Commissioners' Programi i Partneritetit per Rregullimin e Energjise

Enti Rregullator i Energjise, Shqiperi

www.narucpartnerships.org

Udhetim pune lidhur me rregullimin e energjise dhe politikat

*Programi
(7 Maj, 2008)*

Sponsorizuar nga:

U.S. Agency for International Development (USAID)
dhe

National Association of Regulatory Utility
Commissioners (NARUC)

12-16 Maj, 2008
Harrisburg dhe Norristown, Pennsylvania
Washington, DC

Lista e pjesemarrsve

Shqiperi

ERE Shqiperi

<http://www.ere.gov.al> (shqip dhe anglisht)

<http://www.erranet.org/AboutUs/Members/Profile/s/Albania>

Z. Bujar Nepravishta, Kryetar
Z. Ardian Haci, Komisioner
Z. Agim Nashi, Keshilltar i Bordit te ERE
Znj. Entela Cipo, Drejtore e Departamentit te
Mbrotjtjes se Konsumatoreve
Znj. Lavdi Konjari, Specialiste per Tarifat

Shtetet e Bashkuara

Pennsylvania Public Utility Commission (PUC) (Komisioni Sherbimeve Publike)

<http://www.puc.state.pa.us>

Z. Wendell F. Holland, Kryetar
Z. Robert Bennett, Keshilltar per energjine i Z.
Holland
Z. John Levin, Ndhimes jurist 4
Z. Darren Gill, Supervizor/Analist per energjine
dhe konservimin
Z. Shane Rooney, Jurist 4, Keshilltar per
energjine i Komisionerit Pizzingrilli
Z. Kirk House, Jurist 4
Z. Thomas Maher, Specialist i rishikimit te tarifave
Z. Paul Metro, Krye Inxhinjer i Sigurise ne
perdorimin e gazit natyror
Z. John Miller, Analist, Energjia dhe Koonservimi
Analist 3

PJM Interconnection, LLC

<http://www.pjm.com>

Z. Glenn Weiss, Krye Menaxher i
mardhenieve me Klientet, Mardheniet me Klientet
Z. Alain Steven, Keshilltar nderkombetar

Federal Energy Regulatory Commission

<http://www.ferc.gov>

District of Columbia PSC

<http://www.dcpsc.org>

National Association of Regulatory Utility Commissioners (NARUC)

<http://www.naruc.org>

<http://www.narucpartnerships.org>

Znj. Martina Schwartz, Menaxhere e Programeve
Nderkombetare (Cel: 1-571-275-0323)

Perkthyes

Mirlinda Angoni
Rafaela Prifti
Ardita Dunnelari

Objektivat

Ky udhëtim pune që mbulon çështje të rregullimit dhe politikave të energjisë është pjesë e një serie aktivitetesh të cilat shërbejnë si mjet për kembimin e experiences midis ERE dhe PUC, Pensilvania. Qëllimi i tyre është përmirësimi i praktikave rregullatore dhe masave për krijimin e kapaciteteve energjitike. Ky udhëtim pune do të përqendrohet në aspektet tregtare, teknike dhe monitorimin e tregtisë ndër-kufitare; struktura e tregjeve energjitike; zhvillimet dhe shërbimet; monitorimi i tregut; zhvillimi i tregjeve rajonale; alokimi i kapaciteteve të transmissioinit; cilësia e energjisë elektrike; kontratat dhe procedurat e zgjidhjes së konflikteve; gjendja e sistemit të transmissioinit; furnizuesi bazë (suplier of last resort SOLR), plani për rregullimin e tregut të gazit natyror; mbrojtja e konsumatorit si dhe çështje që lidhen me sa më sipër.

Udhëtim pune i ERE rreth rregullimit të energjisë dhe politikave

12-16 Maj, 2008

Harrisburg dhe Norristown, Pennsylvania
Washington, DC

Programi

E shtunë, 10 Maj

16:19 Perfaqësuesit e ERE dhe NARUC mberrijne në Harrisburg, PA

Fluturimi: United Airlines #512 (Chicago-Harrisburg; 13:31 – 16:19)
(perfaqësuesit e NARUC mberrijne me tren nga Washington, DC)

Udhëtimi për në hotel:
Harrisburg Holiday Inn Pennsylvania East (Airport)
4751 Lindle Road
Tel: 717-939 7841
Tel: 1-800-HOLIDAY
Fax: 717-939 5640
<http://www.hiharrisburg.com/guestrooms.asp>

Pasditja e lire

E djele, 11 Maj

Mengjesi në hotel

Njohja me pjesëmarrsit
Pasditja dhe mbremja e lire

E hënë, 12 Maj

Mengjesi në hotel

Sesioni mbi kuadrin ligjor te rregullimit te energjise; siguria e furnizuesit te energjise elektrike

08:30 Pjesemarrsit lene hotelin, transporti me taksi per ne PA PUC
(400 North Street, Commonwealth Keystone Building, Tel: 717-787 5722)

09:00 Fjalet e hapjes
Znj. Karen Moury, Drejtoreshe Ekzekutive, PA PUC
Kryetari Bujar Nepravishta, ERE

Prezantimi i pjesemarrsve

09:15 **Shikim i pergjithshem mbi kuadrin ligjor te rregullimit te energjise dhe tregjeve ne Pensilvania**
Z. Robert Bennett, Keshilltar per energjine i Z. Holland, Kryetar, PA PUC

10:45 Pushim i shkurter

11:00 **Ceshtje aktuale dhe probleme te sektorit energjistik ne Shqiperi**
Bujar Nepravishta, Kryetar, ERE

- Informacion rreth progresit ne fushen e rregullimit te enrgjise dhe industrise energjitike
- Procesi i privatizimit ne sektorin e shperndarjes
- Roli i ERE, KESH, qeverise, donatoreve

12:00 Dreke me gjithe grupin

13:15 **Tryeze e rrumbullaket mbi tregtine nder-kufitare, monitorimi i procesit te rregullimit te energjise, zbatimi i ligjeve, tregjet,**

- Shikim i pergjithshem mbi zhvillimin dhe konkurrences se tregjeve ne Evropen Juglindore
- Gjendja e interkonjeksioneve midis vendeve te Evropes Juglindore
- Procesi i harmonizimit te tregtise midis vendeve
- Zgjerimi i kapaciteteve duke krahasuar konkurrencen me kontratat historike
- Transparence ne informacion dhe mekanizmat e kembimit
- Allokimi i kapaciteteve dhe menaxhimi i kongjestionit
- Bashkepunimi midis operatoreve te sistemit
- Sfidat ne qeverisje, kapacitet, transparenca, monitorimi

14:00 **Sigurimi me furnizim I: Prodhimi ne Pensilvania dhe rajonin e PJM**
Z. Darren Gill, Supervizor/Analist per energjine dhe konservimin, PA PUC

- Objektivat dhe shikim i pergjithshem i planifikimit te prodhimit te energjise ne Pensilvania dhe PJM
- Legjislacioni ne nivel federal dhe ne nivel shteteror
- Mekanizmat e kapacitetit per te stabilizuar volumet e gjenerimit te energjise

- Raportimi i kapacitetit te energjise se prodhuar nga gjeneroret, kembimi i ketij informacioni me rrjetin e transmetimit
- Humbja e pritshme e ngarkeses [Loss of load expectation (LOLE)] ne tregjet e PA dhe PJM
- Metodologjia per llogaritjen e LOLE dhe standartet e pranueshme
- Gjendja e gjeneruesve te energjise(mirembajtje e planifikuar, difekte ne makineri)
 - Modelet baze
 - Modele speciale per gjenerim variabel (me ere)
 - Procesi per krijimin e kapaciteteve te reja energjitike
 - Nxitja e investimeve ne gjenerimin e ri te energjise (bileta kapaciteti)
- Parashikimi per kerkesat ne energji (vjetor, variabel, pik); marzhet e rezerves
- Kryerja e vleresimit te pershtatshmerise
- Masa strategjike per te perballuar kerkesen e parashikuar
- Ndikimi i cmimit lokal dhe ceshtjeve te mjedisit ne gjenerimin e energjise te mjaftueshme (generation adequacy)

15:00 Pushim i shkurter

15:15 **Sigurimi me furnizim II: Besueshmeria e sistemit te trasmetimit te energjise**

Z. John Levin, Ndhimes jurist 4, PA PUC

Mr. Darren Gill, Supervizor/Analist per energjine dhe konservimin, PA PUC

- Shikim i pergjithshem, karakteristikat dhe sjellja e sistemeve energjitike ne Pensilvania dhe PJM
- Ligjet ne nivel federal dhe shtetror per mbikqyrjen e besueshmerise
- Autoritet e mbikqyrjes se besueshmerise
- Rregulla qe sigurojne operimin ne menyre te besueshme te rrjetit energjitik
- Zyra per te kontrolluar besueshmerine
 - Keshilla (Reliability Councils)
 - FERC
 - DOE
 - Operatoret (PJM)
- Roli i PA PUC ne sigurimin e pershtatshmerise se sistemit te transmetimit
- Ndjekja/zbatimi i rregullave dhe standarteve te besueshmerise se rrjetit
- Zgjidhja e mosmarrveshjeve
- Kostoja per te patur nje sistem te besueshem, perballimi dhe shperndarja e kesaj kostoje
- Planifikimi dhe vendosja e sistemit trasmetues (investimet, studimet shkencore)
- Studime mbi rrjetin kombetar te transmetim dhe kongjestionit

16:15 Mbyllja e dites se pare

Pasditja e lire

E marte, 13 Maj

Mengjesi ne hotel

Sesion mbi pershtatshmerin e burimeve dhe sistemit, siguria dhe cilesia e energjise, detyrimet universale te sherbimit, zgjidhja e konflikteve

- 08:30 Pjesemarrsit lene hotelin, transporti me taksi per ne PA PUC
(400 North Street, Commonwealth Keystone Building, Tel: 717-787 5722)
- 09:00 **Pershtatshmeria e rrjetit te gjenerimit, shperndarjes dhe transmisionit ne Shqiperi dhe vendeve te Evropes Juglindoree**
Z. Agim Nashi, Keshilltar i Bordit te ERE
- Shikim i pergjithshem, karakteristikat dhe sjellja e sistemit te prodhimit, shperndarjes dhe transmisionit te energjise ne Shqiperi
 - Rregulla qe sigurojne operimin ne menyre te besueshme te rrjetit energjistik
 - Roli i ERE per te siguruar nje sistem transmisioni te pershtatshem
 - Zhidhja e konflikteve
 - Kostoja per te patur nje sistem te besueshem, perballimi dhe shperndarja e kesaj kostoje
 - Planifikimi dhe vendosja e sistemit transmetues (investimet, studimet shkencore)
- 10:30 Pushim i shkurter
- 10:45 **Monitorimi njesive prodhuese dhe licencave duke perdorur rrjetin e kontabilitetit (charts of accounts).**
Gjendja aktuale e kontabilitetit (charts of accounts) si dhe shtrirja dhe thelbi i monitorimit qe kryhet nga ERE
Znj. Lavdi Konjari, Specialiste e tarifave, ERE
- 12:00 Dreke me grupin
- 13:15 **Furnizuesi (Supplier of last resort - SOLR)**
Z. Kirk House, Jurist 4, PA PUC
Z. Thomas Maher, Specialist i rishikimit te tarifave, PA PUC
- Kuadri ligjor ne Pensilvania
 - Shpjegimi/kuptimi i funksionit te furnizuesit baze (default supplier)
 - Krijimi i nje modeli SOLR
 - Detyrimi i prodhuesve te energjise per te punuar
 - Metodologjia per prokurimin ne menyre konkurrese te energjise me shumice
 - 'Oferta standarte' dhe perkufizime te tjera cmimesh (cmimi reference, te ardhurat e lejuara, allokimi i koston, marzhet e fitimit)
 - Mekanizmat e financimit (nder-subvencionet, vullnetar, etj.)
 - Mbikqyrja rregullatore e SOLR ne tregjet vertikalisht te organizuara dhe ato te parrregulluara
 - Politikat sociale (mbikqyrja e cmimit kundrejt mbrojtjes se cmimit)
 - Kalimi nga furnizuesi baze (default supplier) ne nje furnizues konkurrues (ceshtje te kontratave, ceshtje financiare etj)
 - Matja e energjise dhe faturimi

- Shembuj te SOLR dhe mesime te nxjerra nga ristrukturimi i tregut ne Pensilvania (marrveshjet e arritura nga Komisioni lidhur me sherbimin e ofertes atandarte)

14:15 **Zgjidhja e mosmarrveshjeve midis konumatoreve dhe furnizuesve**
Znj. Entela Cipo, Drejtore e Departamentit te Mbrojtjes se Konsumatoreve

- Detyrimet dhe kontratat midis furnizuesve dhe konsumatoreve

15:15 **Tryeze e rrumbullaket mbi zgjidhjen e mosmarrveshjeve midis konumatoreve dhe furnizuesve**

16:45 Mbyllja

Pasditja e lire

E merkure, 14 Maj

Mengjes ne hotel

Sesion mbi tregjet energjitike, kuadri ligjor i rregullimit te gazit natyror, energjia berthamore

08:30 Pjesemarrsit lene hotelin, transporti me taksi per ne PA PUC

09:00 **Tregu energjistik ne Pensilvania**
Z. Shane Rooney, Jurist 4, Keshilltar per energjine i Komisionerit Pizzingrilli, PA PUC
Z. Kirk House, Jurist 4, PA PUC

- Ligji per ristrukturimin e energjise dhe kuadri ligjor
- Rezultatet e organizimit te tregut dhe struktura
- Pjesemarrsit ne treg dhe ndermjetesit ne treg
- Sjellja e sistemit ne tregje konkurrues
- Sherbimet dhe produktet e tregut
- Efektshmeria e programeve konkurrues per konsumatoret
- Tregu ekuilibruet (rregullat, pergjegjesite, trajtimi i joekuilibrave)
- Sherbimet ndihmese, kontigjentet rezerve (rezervat shtese dhe ato rrotulluese)
- Pergjegjshmeria ne nje ambient monopol kundrejt atij konkurrues
- Burimet e rritjes se efikasitetit si rezulatat i ristrukturimit

10:15 Pushim i shkurter

10:30 **Gjendja e tregut energjistik ne Shqiperi**
Komisioneri Ardian Haci, ERE

- Profili i tregut (prodhuesit, shperndaresit, furnizuesit, konsumatoret)
- Perputhja me Marrveshjne e Komunitetit Energjistik (Energy Community Treaty) lidhur me legjislacionin paresor dhe dytesor

- 11:30 **Monitorimi i tregjeve konkurrues ne Pensilvania**
Z. John Levin, Ndhimes Jurist 4, PA PUC
Z. John Miller, Analist, Energjia dhe Koonservimi 3, PA PUC
- Roli i Komisionit Shteteror dhe FERC
 - Ceshkje teknike dhe komerciale qe duhen patur parasysh gjate procesit te monitorimit dhe mitigimit
 - FunkSIONET e monitorimit te tregut (vezhgimi i tregut kundrejt mitigimit te tij, permiresimet ne efikasitet, abuzimet, analiza periodike e te dhenave te mbledhura)
 - Monitorimi ne kohe reale (te dhena, ulje ne treg nepermjet rritjes se cmimit te tenderave)
 - Monitorimi i tregut per dite e neserme (day-ahead monitoring)
 - Raportimet
 - Procesi i ankesave dhe zgjidhja e mosmarrveshjeve
- 12:30 Dreka
- 13:45 **Kuadri ligjor rregullator i gazit natyror ne Pensilvania**
Mr. Paul Metro, Krye Inxhinjer per sigurine e gazit, PA PUC
- 15:15 **Gjendja e pergatitjes per te filluar kuadrin ligjor rregullator te gazit natyror ne Shqiperi**
Kryetar Bujar Nepravishta, ERE
- Kuadri ligjor
 - Roli i ERE dhe qeverise
 - Konsiderata rajonale per projektet e gazit natyror dhe roli i Shqiperise ne tregun rajonal te gazit natyror
- 16:15 Pushim i shkurter
- 16:30 **Prodhimi i energjise berthamore ne Pensilvania dhe aspektet rregullatore te PUC**
Z. Darren Gill, Supervizor/Analist per energjine dhe konservimin, PA PUC
- 17:15 Udhetimi i punes perfundon ne Harrisburg

Pasditja e lire

E enjte, 15 Maj
 Mengjes ne hotel

Pjesemarrsit largohen nga hoteli

08:00 Transportimi ne PJM, Norristown, PA
 (955 Jefferson Ave., Valley Forge Corporate Center, Norristown, PA 19403)

Vizite dhe diskutime ne PJM Interconnections, LLC

(Pushim i shkurter dhe dreka jane ne planin ditor)

11:00

Pennsylvania-New Jersey-Maryland (PJM) Interconnection, LLC

PJM Interconnection eshte nje organizate transmisioni rajonale (RTO) e cila luan rol vital ne sistemin energjistik te ShBA. PJM siguron besueshmerine e zones me te madhe te kontrolluar te dispecerise te centralizuar ne Ameriken Veriore. Ky proces realizohet duke koordinuar levizjen e energjise elektrike ne te gjithe siperfaqen ose pjese te shteteve te Delaware, Illinois, Indiana, Kentucky, Maryland, Michigan, New Jersey, North Carolina, Ohio, Pennsylvania, Tennessee, Virginia, West Virginia dhe District of Columbia. PJM, duke operuar ne menyre neutrale dhe te pavarur, operon tregun kompetitiv te shumices mete i madh ne bote. PJM menaxhon nje proces rajonal te sofistikuar qe ka te beje me zgjerimin e prodhimit dhe transmisionit per te siguruar sasi te energjise elektrike te mjaftueshme per te ardhmen. PJM ndermjeteson nje proces i cili mundeson bashkepunimin e gjithe paleve te perfshira ne proces. Keto pale perfshijne perfqasues qe prodhojne, blejne, shesin, levizin dhe rregullojne energjine elektrike.
<http://www.pjm.org>

Foles: *Z. Glenn Weiss, Krye Menaxher i mardhenieve me Klientet, Mardheniet me Klientet*
Z. Alain Steven, Keshilltar nderkombetar

(Paketat e prezantimit do shperndahen ne vendin e takimit)

Dreka

- Shikim i pergjithshem i tregut rajonal te PJM (profili: madhesia, pjesemarrsit dhe ndermjetesit, ngarkesa , struktura, produktet, sherbimet)
- Organizimi, personeli, funksionet
- Anetaresia dhe qeverisja
- Sherbimet dhe produktet e tregut
- Rregullat e tregtimit dhe energjia
- Parashikimi i ngarkeses
- Bilancimi i tregut
- Kontrolli i kufizimeve ne transmision
- Tregu i sherbimeve lehtesuese
- Veprimtaria ne kohe reale (dispeceria, kontrolli, urgjencat)
- Tregu i dites se neserme (Day-ahead market)
- Marrveshjet dhe transaksionet e tregut
- Cmimi i transmisionit, allokimet i kapaciteteve dhe planifikimi
 - Mekanizmat e allokimet te kapacitetit
 - Te drejtat fizike dhe financiare te kapacitetit
 - Caktimi i cmimit
 - Shperndarja e te ardhurave te kongestionit brenda per brenda RTO
 - Monitorimi
- Kontratat

- Marrdheniet midis enteve rregullatore dhe ISO; Marrdheniet me FERC
- Besueshmeria ne tregjet konkurruese
- Sigurimi i furnizimit
- Plani operacional
- Pyetje, pergjigje; Diskutim

14:00 Mbyllja e dites

Kohe e lire

17:00 Nisja per Washington, DC

Rregjistrimi ne hotel
Homewood Suites
1475 Massachusetts Avenue, NW
Washington, DC 20005

Pasditja e lire

E premte, 16 Maj

Mengjesi ne hotel

Sesion mbi kuadrin federal ligjor rregullator ne ShBA; monitorimi i tregut dhe mbikqyrja; ceshtje te sektorit energjistik ne ShBA dhe Evropen Juglindore

08:30 Pjesemarrsit lene hotelin dhe mberrijne ne ndertesën e FERC (Komisioni Federal Rregullator i Energjise)

09:00 Takim me perfaqses te Divizionit te Mbikqyrjes se tregut te energjise, FERC (888 First Street, N.E., 5th Floor, Washington, DC 20426; www.ferc.gov)

(Paketat e prezantimit do jepen ne ndertese)

Shoqeruese: Znj. Sarah McKinley, Marrdheniet midis shteteve, Zyra e Ceshtjeve te Jashtme

Komisioni Federal Rregullator i Energjise (FERC) eshte agjensi e pavarur qe rregullon transmissionin ndershteteror te gazit natyror, vajit per ngrohje dhe energjise elektrike. FERC sherben si rregullator i projekteve te gazit natyror dhe hidrocentraleve.

1. Historia e agjensise
2. Objektivat
3. Personeli

Divizioni i Mbikqyrjes se Tregut te Energjise

4. Mbikqyrja dhe autoritetet (mbledhja e te dhenave, auditimi)
5. Aktivitetet ditore

6. Raportimi (sheshtesia dhe permbajtja)
7. Ndjekja e aktivitetit te tregut rajonal te energjise
8. Monitorimi i tregut kundrejt mitigimit te tij

11:00 Vizite tek NARUC

Takimi me stafin e NARUC

12:00 Dreke dhe diskutime me perfaqses te NARUC dhe USAID

Perfaqses te NARUC

Z. Jamshid Heidarian, Keshilltar i Larte per Energjine, Divizioni i Energjise dhe Infrastructures, Zyra per Europen dhe Azine, USAID Washington

Mark Schlagenhaut, USAID Washington

Ken Wentzel, Nenkontraktor i AEAI per Shqiperine

Projekti per Privatizimin e Shperndarjes, Eksperti Drejtues per Privatizimin

Tim Ferris, AEAI, Jurist ne ceshtjet rregullatore, Projekti per Privatizimin e

Shperndarjes ne Shqiperi, Menaxher Projekti

Kathi Deacon, AEAI, Bashkepuntore e Larte, Projekti i Privatizimit te Shperndarjes ne Shqiperi, Koordinatore Projekti

Vedi: zyrat e NARUC

(1101 Vermont Avenue, NW, Suite 200, Washington, DC 20005; www.naruc.org)

- Zhvillime te fundit ne sektorin e energjise dhe fushen rregullatore ne Shqiperi dhe ERE
- Ceshtje te rendesishme per zbatim ne perputhje me kushtet e Marrveshjes Te Komunitetit te Energjise Elektrike (Energy Community Treaty)
- Ceshtje rajonale
- Perfitime nga Partneriteti per Entet Rregullatore per te permiresuar praktikat e ERE dhe kuptimin e rregullave te ekonomise se tregut
- Ceshtje te tjera

14:00 Pushim i shkurter

14:30 **Diskutim me Komisionin e Sherbimeve Publike te DC mbi rregullimin e gazin natyror**

Misioni i Komisionit te Sherbimeve Publike te DC eshte ti sherbeje interesave te publikut duke siguruar qe kompanite te energjise, gazit natyror dhe telekomunikacionit ne gjendje te mire financiare te ofrojne sherbime te sigurta, te besueshme dhe me cilesi me cmim te arsyeshem per konsumatoret rezidenciale, bizneset dhe qeverine ne DC.

<http://www.dcpsc.org>

Vendi: Zyrat e PSC ne DC

16:00 Fundi i udhetimit te punes

Pasdite dhe mbremje e lire

E shtune, 17 maj

Mengjesi ne hotel

Check-out nga hoteli ne oren 12 te drekes (valixhet mund ti lini ne nje dhome te posacme te hotelit)

Mengjesi dhe pasditja e lire (Aktivitete kulturore ne Washington, DC)

14:45 Transportimi ne Aeroportin Nderkombetar ne Dulles International Airport me autobuz nga Homewood Suites

17:28 Nisja e ERE per ne Tirane (United Airlines #902; Washington Dulles – Munich)